

Effectieve jeugdinterventies pleegzorg

Anke Breg, Mariska Zoon – december 2014

Gebaseerd op de review 'Effectieve interventies voor pleegkinderen en pleegouders' (Zoon, 2014) en de Richtlijn Pleegzorg (De Baat, Van den Bergh, De Lange, 2014).

Pleegkinderen vormen een kwetsbare groep kinderen bij wie de ontwikkeling onder druk heeft gestaan. Vaak hebben zij een of meerdere vormen van kindermishandeling meegemaakt. Hierdoor hebben deze kinderen vaak problemen op meerdere ontwikkelingsgebieden tegelijkertijd. Onderzoek laat zien dat pleegkinderen, in vergelijking met andere kinderen, een hogere mate van emotionele problemen en gedragsproblemen vertonen. Als een pleegkind meer nodig heeft dan met reguliere opvoedingsondersteuning en pleegzorgbegeleiding geboden kan worden, is

aanvullende hulpverlening nodig, specifiek gericht op het verminderen van deze problemen. Uit onderzoek blijkt dat er in het algemeen een positieve associatie is tussen de geboden individuele hulpverlening aan het pleegkind en het succes van de pleegzorgplaatsing.

Aanvullende hulpverlening wordt onderverdeeld naar het probleem waar het zich (voornamelijk) op richt: gedragsproblematiek, hechtingsproblematiek en traumagerelateerde problematiek.

Gedragsproblematiek

Interventies die gericht zijn op het voorkomen of verminderen van gedragsproblemen zijn vaak gericht op de pleegouders of het hele pleeggezin. Een van de voornaamste redenen van een voortijdige afbreking van de

pleegzorgplaatsing is namelijk dat pleegouders het probleemgedrag van het pleegkind niet goed begrijpen en niet weten hoe zij hiermee moeten omgaan. Extra ondersteuning en het verbeteren van vaardigheden van pleegouders om zo beter met het probleemgedrag om te kunnen gaan, is een basis voor een stabiele pleegzorgplaatsing. Uitkomsten van onderzoek laten echter weinig empirisch bewijs zien voor het effect van deze interventies op het verminderen van de gedragsproblemen. Pleegoudertrainingen gericht op opvoedvaardigheden of met een gedragsmatige aanpak laten de meest positieve resultaten zien op de vaardigheden van de pleegouder en op het gedrag van het pleegkind. Interventies met een duur tussen tien tot zestien weken laten betere resultaten zien dan kortdurende interventies. Interventies die ingezet kunnen worden ter voorkoming en vermindering van gedragsproblemen bij pleegkinderen (en die op effectiviteit zijn onderzocht) zijn Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC), Keeping Foster Parents Trained and Supported (KEEP), Incredible Years en Parent-Child Interaction Therapy (PCIT).

Hechtingsproblematiek

Daarnaast kunnen pleegouders en pleegkind baat hebben bij extra ondersteuning bij het opbouwen van een gehechtheidsrelatie. De gehechtheidsrelatie tussen opvoeders en kind is op een succesvolle manier te bevorderen met interventies die bij voorkeur gericht zijn op sensitief opvoedingsgedrag van de opvoeder, die relatief kort duren en gebruikmaken van videofeedback om sensitief opvoedingsgedrag te stimuleren. Interventies die ingezet kunnen worden ter bevordering van de gehechtheidsrelatie tussen pleegouders en pleegkind (en die op effectiviteit worden onderzocht) zijn de Basic Trustmethode, Pleegouder-Pleegkind Interventie (PPI) en Video-feedback intervention to promote Positive Parenting and Sensitive Discipline (VIPP-SD)

Traumagerelateerde problematiek

Tot slot blijkt dat pleegkinderen vaak traumatische gebeurtenissen hebben meegemaakt en meer kans hebben op posttraumatische stress. Geen van de in Nederland beschikbare effectieve interventies gericht op trauma is of wordt onderzocht in de pleegzorg.

Aanwijzingen voor de praktijk

- Risicotaxatie en communicatie met pleegouders
  - Als er bij aanvang van de pleeggezinplaatsing al een risicoprofiel bekend is van de gezinsbelasting en stress bij pleegouders, bespreek dit dan en bied tegelijkertijd extra begeleiding of ondersteuning aan.
  - Informeel (pleeg)ouders over wat effectief is in de aanpak van ernstige gedragsproblemen van hun pleegkind en bespreek met hen de mogelijkheden en voor- en nadelen van verschillende interventies.
- Inzetten van interventies
  - Zet (op effectiviteit onderzochte) interventies in als pleegkinderen meer hulp nodig hebben dan met reguliere begeleiding geboden kan worden.
    - Zet bij pleegkinderen met ernstige gedragsproblemen geen gewone pleegzorg in maar therapeutische pleegzorg en/of ondersteun hen met een intensieve gedragstherapeutische oudertraining.
    - Zet aanvullende cognitieve gedragstherapie in bij kinderen tussen 8 en 12 jaar wanneer de problemen zeer ernstig zijn of een oudertraining te weinig resultaten oplevert.
    - Zet bij pleegkinderen van 10 jaar of ouder die kampen met gedragsproblemen en al veel verplaatsingen achter de rug hebben altijd therapeutische pleegzorgbegeleiding in, zeker als de gedragsproblemen voortkomen uit een problematische hechting.
  - Zorg ervoor dat pleegouders begeleiding kunnen krijgen bij de opvoeding van een kind met gedragsproblemen of een trauma en bij het opbouwen van een gehechtheidsrelatie. Zet tijdig (op effectiviteit onderzochte) interventies in om de opvoedvaardigheden van pleegouders te versterken en het probleemgedrag van het pleegkind te verminderen, zeker wanneer pleegouders om ondersteuning en hulp vragen.
  - Zet bij netwerkpleeggezinnen extra begeleiding in, omdat deze gezinnen vaak geen voorbereidingstraining hebben gevolgd.
- Afstemming
  - Zorg bij aanvullende hulp (voor ouders en pleegkind of pleegouders) voor goede inhoudelijke afstemming en samenwerking tussen de verschillende professionals die zijn betrokken bij ouders en pleegkind, pleegouders en hun

- netwerken. Bespreek regelmatig de voortgang in het veranderingsproces.
- Monitor of de ingezette hulp daadwerkelijk bijdraagt aan de ontwikkeling van het pleegkind en/of aan de verbetering van de balans tussen draagkracht en draaglast van (pleeg)ouders. Als de hulpverlening stagneert of niet leidt tot de gewenste resultaten, overleg dan met de betreffende hulpverlener en/of gedragswetenschapper.

Deze factsheet beslaat een klein onderdeel van de pleegzorgpraktijk. De informatie in deze factsheet moet dan ook gezien worden in de bredere pleegzorgcontext. Er is een aantal aanwijzingen die los van de specifieke onderwerpen altijd leidend moeten zijn, namelijk:

- De ontwikkeling van het kind is altijd leidend.
- Besluit zo snel mogelijk wat het perspectief van de plaatsing is en waar het kind opgroeit. Binnen drie maanden na de plaatsing wordt gestart met onderzoek naar het perspectief en binnen negen maanden wordt het besluit genomen. Hierbij geldt: hoe eerder en beter. Voor jonge kinderen is het belang van een snel besluit het grootst.
- Streef zoveel mogelijk naar een intensieve samenwerking met ouders. Daarbij geldt dat er meer kans is op een succesvolle, intensieve samenwerking als ouders ook al bij het proces van matching en plaatsing betrokken worden. De ontwikkeling van het kind is hierin leidend: als de samenwerking schadelijk is voor de ontwikkeling of als het onveilig is, dan gaat het niet.

De factsheet 'Algemene bevindingen en aanwijzingen voor de pleegzorgpraktijk' geeft de belangrijkste aanwijzingen en bevindingen voor deze bredere context weer.